

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUPT DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL ANUAL:
În țară . . . 10 lei
În străinătate 12 »

SERBĂTORI ȘI BACȘISURI

În literatura specială pentru serbătorile de iarnă, tot așa de nelipsită ca și zaharicalele în formă de porc și cărțile postale ilustrate în care praful de sticlă face fulgi de zăpadă pe plețele și barba aceluși «moș Crăciun» al cărui chip e adus de-a dreptul din Apus, — nu lipsește nici odată nota «spirituală». În locul obișnuitelor necuviinți bătășane în locul insultelor personale, care vreați să treacă drept glume. în locul cuvintelor învîrtite, întoarse dela înțelesul lor, pentru a însemna lucruri pe care nu le spun decît oamenii cu totul lipsiți de creștere, în locul lungilor tindăleli anoste sau obraznice —, în care o parte din publicul nostru tot mai recunoaște huior și poate rîde, — apar ironiile pe socoteala mîncării multe, primblării celor fără haine bune și fără haine de gust pe stradele mari ale Bucureștilor și, în sfîrșit, mai ales pe socoteala celor cari urează pentru bacșis.

Bacșisul e un cuvînt turcesc, care înseamnă mai multe lucruri, și turcești și neturcești. Cînd cutare tinăr începător al vieții de funcționar se lasă greu la căutatul său caligrafiatul unei lîrtii de care vede bine că ai o mare nevoie și capătă ca un îndemn o impunătoare piesă de 5 lei, atunci însemni în socoteală că ai dat un bacșis. De fapt nu e un bacșis nevinovat ci un urit rușfet, care învață cu nărav pe acel tinăr care rîvnește la crăvăți scumpe și la primblări cu Muscalul la șosea. Se zice iarăși că s'a dat un bacșis cînd reporterul de gazetă a primit o *tratație* cu spirtoase sau cu mîncări pentru a lăuda fără conștiință — talentul unui poetastru său al unui stilp de Ateneu. Se zice că și aiurea laudele unor ziare atîrnă de asemenea mici liberalități pentru stomahuri și gitleje, unite cu mici familiarități pentru vanitatea simțitoare și recunoscătoare. Dar acesta nu e de cît bacșisul cel rîu, imoral, cel turcesc și oriental, prin care cineva capătă un lucru la care nu are dreptul său dobîndește ceia ce i se cuvine numai în aceleași condiții în care l-ar dobîndi și acela căruia nu i s'ar

coveni. El înseamnă înlocuirea acelei garanții a oricărei societăți civilizate care e dreptatea prin bunul plac al funcționarului, al scriitorului care se poate cumpăra și care va fi mai mult sau mai puțin drept după plata nelegiuită — cîtă filosofie se ascunde și în sensul pe care-l are astăzi acest cuvînt «nelegiuit», care însemna la început numai ilegal! —, ce se aruncă.

* * *

Dar este și un alt bacșiș, convenit, binefăcător și bun.

El înlocuiește rigiditatea și neîndestularea formelor; el e un element întîmplător, individual, original, adaus la aspra mecanică precisă a serviciilor sociale și plăților, al căror regulator e legea de fier a ofertelor și cererilor, al celor ce pot da munca și a celor ce au nevoie de dînsa.

Exemple.

Statul plătește cu cîteva zeci de lei pe lună un om cu oare-care știință de carte, care trebuie să ducă din casă în casă, și azi, și mîni, și poimîni, și în zilele de lucru și Dumineca, și serbătoarea, și dezdediminează, și până destul de tîrziu, noaptea, și vara, cînd și cîni se dau la umbră, și iarna, cînd crapă lemnele de ger, scrisori, cărți și pachete. Unele din aceste scrisori sînt o nevoie — aduc știri de bucurie, știri de durere, știri de interes —, altele sînt de folos — scrisori de rude și de prieteni —, atîtea însă, dacă nu cele mai multe, sînt o glumă, sau o convenție în care s'a deprins lumea, sau un mijloc de a trece vremea. Ce pagubă ai avea dacă nu ți-ar sosi știrea că d. X pe care abia dacă-l cunoști, și-a adus aminte care e numele tău de botez și ți-a trimis un bilet alb sau o fițuică roșie, urîndu-ți ce ar ura la 90 la sută din neamul omenesc? Ce pagubă dacă nu ți-ar sosi cutare revistă neghioabă de care nu știți cum să scapi? Ce pagubă dacă n'ai arunca în coș cutare reclamă de grafon sau de sonerie electrică «indispensabilă oricăruî menaj»? Și totuși pentru ca să ajungă la destinație acea hîrtie netrebnică, tipărită și netipărită, un om aleargă noaptea în bătaia vîntului, un om poate mai bătrîn, mai slab de cît tine, un om cu cît mai rău hrănit și îmbrăcat decît tine, care ar fi și el bucuros să stea, în acea clipă de luptă cu răutatea elementelor, la gura sobei, într'o odaie luminosă cu perdelele lăsate, cu păharul de ceaiu bălan pe masă, cu chipuri vesele în toate colțurile. El însă trebuie să meargă, măsurînd lungile drumuri negre, asprele drumuri albe, zgîfîinînd ușile și porțile închise, sunînd clopotele și soneriile, luptîndu-se cu pavrele ce împodobesc curtea oricăruî

bun Român. Dacă ar obosi și ar zăbovi și ar amîna, sînt atîția oameni tineri, voinici, cari aū cîtăva știință de carte, și ar fi bucuroși să-î iea locul, fiindcă n'aū nici măcar siguranța de hrană a curierului. Și omul are acasă poate femeie și copii, cari se înmulțesc și cresc, și cer tot mai mult de-ale mîncării, de-ale îmbrăcămînții și de-ale școlii.

Fiindcă din contribuția ta, mai totdeauna prea mică și totdeauna cu năcaz plătită, se înjgheabă o leafă pentru acest veșnic călător, crezi că nimic din bielsugul tău nu te mai poate mustra cînd pe masa plină a zilei de Crăciun, lingă bradul din noaptea Anului Nou, bietul drumeț degerat îți întinde ca în orî și care zi știrile ce vin să te caute ?

Și același lucru se poate spune de nesfirșiți alți oameni sărmani cari nu vor atinge nici o dată, dacă ar munci o mie de ani și nu s'ar odihni o clipă, bogăția pe care norocul, obiceiul, vechi legi egoiste, înguste, strîmte, îl aruncă în laba trîndavă a unui jucător de cărți sau jucător de bursă, a unui cămătar, a unui avocat, unui speculant politic, unui fecior de bani gata.

A, lumea noastră, înnoată în grelele ape amare de ură, sărate de lacrimi ale unei nedreptăți, care va înneca-o odată!

Sînt unii cari și pot mărturisi lipsa. Oamenii cu nume mari, oameni culți, cari aū ocupat sau ocupa funcții înalte, frumoase femei delicate, glumeți spirituali cerșesc la ușile oamenilor sau ministeriilor pentru petrecerile lor. Nenorociți în zdrențe puturoase, cu fața roșievinată, brăzdată de lacrimile gerului, își cer banul la colțul stradei. Nenorociți, de sigur, dar și fericiți într'o părere, fiindcă *pot vorbi*.

Atîția alții însă nu pot face alta de cît să-ți întindă petecul de hirtie colorată, aurită, pe care desemnuri și versuri proaste spun discret, *poetic* o nevoie adevărată și-ți amintesc o *înnaltă datorie socială*. Nu-î răspinge; dă, dă cît poți: și curierului și servitorului, și odăiașului, și «celui cu gunoiul», și «celui cu gazul» și băieților cari vin cu colindul și cu buhaiul și cu sorcova și cu steaua — știu de ce? ca să-și capete, muncind, acel dar de anul nou pe care copiii tăi îl aū din bielsug, căzut de-a gata din cerul luminos al seninei nopți de Decembre!

Căci nu trebuie să uiți că, atîta vreme cît este pe lume o *singură* lipsă și o *singură* durere, nimeni n'are dreptul la prisos!

N. IORGA.

Niță Mîndrea le știa portul și cum s'a 'ntors din oștire, s'a lăsat greu pe ei.

— Lasă, tată, că le viū eū de hac!

— Numai să poți, flăcăule!

— Las' pe mine, bătrînul! De nu ți-i-oī da eū pe brazdă, să nu-mī zici pe nume.

Și în fie-care noapte Niță era pe cîmp.

Dintre toți locuitorii învoiți pe moșie, numai Obăienii erau mai hîrbari.

Cînd și cînd vedeai cite-un partal de grîu păscurt de caii lor.

Într'una din serī, Mîndrea, tînărul, a plecat pe jos cam pe la cîntatul de-al doilea al cocoșilor, spre Obaia. Iși luase cu el pe pîndaru' Ion în care avea nădejde. Era cam pe după Rusalii și grîul se săltase bine 'n paiū. Un puiū de vînt trecea șuerînd peste cîmp. Nori întunecați perde-luiau stelele. Ici-colea tufe de mărăcinī jucaū, înnaintea drumeților, la bătaia vîntului și luau în întunericul nopții fel de fel de înfățișări.

Cînd aū ajuns în tarlăua din spre Obaia, s'aū lungit în grîu. Nu se sim-țea nimic, doar vîntul cînta prin lanul întunecat.

După cîtva timp, Niță Mîndrea luă vorba:

— Măi Ioane, care-ī mai colțat în Obaia?

— Da să-ī bată D-zeū, boierule! Care nu-ī colțat? Vorba aia: a tunat și i-a adunat.

— Bine, bine, dar trebuie să fie un tartor între ei.

— De! Par'că lăncu Doca ar fi mai dat dracului.

— Are ceva vite āsta?

— Păi... are vre-o șapte-opt capete cu totul. Eū mī-aș pune capul că el a păscurt cu caii partalul din Gura Obăiei.

Cei doi înși tăcură iarăși. Vîntul se întăritase de tot și noaptea părea mai întunecoasă. Un fulger lumină de-o dată înnălțimile frîngînd în nori o linie de foc.

— O să ne plouă, boierule — zise Ion.

— Pe ce cunoști tu?

— S'a ridicat vîntul din spre Ciardacu Tătarului și fulgeră la sfințit. Numai de-ar sta vîntul!...

— Hai să dăm o raită pînă mai în fund! Se ridicară și porniră. Mergeaū încet, ascultînd. Une-orī se îndepărtaū spre a cuprinde mai mult loc. Alte-orī se lăsaū pe vine, uitîndu-se peste grîu. Vîntul le venea în față.

Într'un rînd pîndaru' stătu 'n loc:

— Mi se păru ca un glas de om.

Ascultară amîndoi cît-va timp. Într'adevăr s'auzia ceva. Par'c'ar fi fost glas de femeie.

Boierul și pîndaru' se uitară unul la altul. Apoi Mîndrea porunci:

— La pămînt!

Mergeaū încet, tirîndu-se ca șerpī. Vîntul le ducea fișitul înapoi. Se tiriră ca vre-o trei stînjeni, apoi se opriră. O arătare de femee se des-lușia 'naintea lor. Umbla prin grîu, se întorcea, da din mîni par'c'ar fi aruncat cu bolovani și blodogoria din gură de nu 'nțelegeai nimic. Ai fi zis că-ī nebună.

Ion prinse binișor brațul lui Mîndrea.

— Boerule, știi ce-ī asta?

— Ce-ī?

— Asta-ī baba Rădoaia din Obaia. A venit să ia mana grîului.

— Dă'ncoa harapnicu.

Și Mîndrea s'a tîrit pe pîntece spre vrăjitoare, răsărînd de-o dată în față ei:

— Ai sfinșit, cloanțo? Ei, acu să-ți plătesc.

Și dîndu-se cu un pas înapoi, a'nćins-o strașnic în biciu:

— Na!

Cînd l-a văzut, vrăjitoarea a rămas cîte-va clipe 'mpietrită în loc, apoi a rupt'o la goană. Mîndrea după ea! Și bice!

Vrăjitoarea era 'n pielea goală și goniasă-și ia cămașa, fusta, briul și basmaua de cap pe care le lăsase, pe semne, la capul locului. Dar Niță Mîndrea o sfîrcea fără milă și une-orî întorcea biciul și-o sorcovia cu codriștea de corn.

— Na, cotoroanță! Na'ți fermece! Na'ți vrăji!.. Na!.. Na! Baba mai fugi o bucată de loc, apoi căzu cum cade bou'n jug.

Niță o arse peste spete cu harapnicul:

— Unde ți-s cămășile, sgriptoroaico?

— Aoleo!.. Hi!.. Sint mai colea așa.

— Du-ne la ele.

— Vă duc boierule, -vă duc, păcatele mele ale rele!.. Aoleo!

Cămașa era întinsă pe pămînt cu mînele aduse supt ea, la spete; ciumberul din cap flutura, prins de o tufă de alior; fusta era cocoloșită mai lă o parte, iar briul șerpuia printre ele ca o cărărușă de sînge.

— Ia vezi tu, mă Ioane, ține ceva ciumberu-ăla?

Pîndarul luă basmaua, o răsuci în mîini ca pe o funie și trase de ea:

— Ține, boierule!

— Dă-l încoa.

Mîndrea prinse mîinile babei, i le aduse-la spete și i le legă strîns. Apoi se dete un pas îndărăt și o sfîrcui peste piept:

— Să mai vii și mîine noapte, dacă ți-o fi dor de zeamă de biciu.

Baba porni ca scăpată din pușcă, dar după ce fugi ca la o zvîrlitură de băț, căzu... Aū deslegat-o ca două-zi niște drumeți cari și-aū făcut cruce cînd aū văzut-o.

Obaia urla. Baba Rădoaia, spaima satului, să o pață așa?! Ea care lega ploile, lua laptele vacilor și mana bucatelor, ea care stăpînia ca un duh necurat toate bunătățile, să aibă trupul numai vinătăi de harapnic?! Al dracului om trebuie să fie dar Nițăsta al boierului!..

II.

Mare minune! Să treacă Ispasul, să treacă și Rnsaliile și boierii noștri să nu mai facă numărătoarea vitelor la Obaia?! Pîn'acum se știa: la Ispas: numărătoarea. Boierul bătrîn da de știre de cu seară prin isprăvnicel Obăiei, Neculai, și a doa-zi vitele se numărau pe cîmp, căci curtea boierească era departe de izlazul Obăienilor.

Nici odată nu se găsise vre-o vită care să nu fie învoită. Boerul știa însă că Neculaie ajuns cu Obăienii și le spune în ajunul numărătorii ca a doua zi să nu dea la păscut vitele netrecute 'n contractul de ierbărit.

Niță Mîndrea a pus picioru 'n prag:

— Bătrînule, numărătoarea Obăienilor o fac eu anu-ăsta și nu pe cîmp, ci aci, la curte.

— Biiine, băete!

Și 'ntr'o Duminică, așa pe după nămiezi, Niță Mîndrea a pornit cu Ion și cu alți doi pîndari, călări toți și cu harapnice 'n mînă.

Dădură pe după cimitir și o luară pe hotarul dinspre răsărit.

Cînd a 'nceput a se zări Obaia, aū abătut și-aū intrat în pădurea arendașului vecin. De-acolo vedeau dar nu puteau fi văzuți. Cînd aū ajuns

aproape de islaz, au descălecat. Simion porni însă la Obaia să cheme pe Neculai. Înțelegerea era așa: Simion să cheme pe Neculai fără să-i spuie ce nevoie are boierul de el și cu toții să ia din urmă cireada Obăienilor și s'o ducă la curtea boierească 'n Țuțueni.

Boerul și cu cei trei pindari așteptau în marginea pădurii. Vitele pășteau pe islaz. Unele se răsletiseră. Iarba era frumoasă, deasă-perie, întunecată de verde ce era. Ici-colea cite-o floare de păpădie părea ca un ban de aur. Văcarul sta rezemat în bită mai la o parte, hăind când și când la vre-o vită ce se prea îndepărta:

— Nea, boală, nea, mânca-te-ar lupchi!

Apoi bita sbura, vijiind, învîrtindu-se și isbea infundat.

După cât-va timp se văzu venind din spre Obaia Simion cu Neculai, isprăvnicelul. Acesta însă nu era singur. Un mînz de copil se ținea după el. Era numai cu scurta, în capul gol și cu picioarele goale. Când s'au apropiat de boier, așa în cit să poată fi auziți de el, Neculai se răsti la băiat:

— Da' du-te acasă, mă nespălatule. La ce vii cu mine? La colaci calzi?

Băiatul s'a întors nițel îndărăt, apoi s'a oprit în loc, s'a uitat la boier și la pindari, apoi a venit încet-încet la ei.

— Știi la ce te-am chemat, neică Neculai?

— Știu, boierule, dacă mi-ei spune.

— Uite să luăm dinapoi vitele Obăienilor și să le ducem la curte la numărătoare.

— Păi nu crez să putem, boierule, c'abat boalele dracului în lături și strică grîul.

— Sintem o grămad' aici. Șase oameni. Hai, roată 'mprejur.

Călăreții se împrăștiară și începură a hăi la vite și a le aduna mai aproape. Băiatul lui Neculai o luă rara-rara și se îndepărta.

La început fu greu. Vitele, speriate, abăteau, fugeau care 'ncotro par'că dase strechea 'n ele.

Dar cei patru călări, le veniră 'n curînd de hac, le strînseră și le porniră pe drum.

Văcarul mergea 'nnainte, Mîndrea și cu Ion mergeau călări pe stînga, ceilalți doi pindari pe dreapta, iar Neculai în urmă.

Cînd au apucat pe drumul dintre lanuri vitele, s'au înșiruit și mergeau de minune. Un nor de praf se ridica 'n urma lor.

Cînd și cînd, cite una mai lacomă abătea 'n lături smulgînd din mers cite-o gură de grîu pe care 'l mesteca iute.

Și de-odată pindarul Ion s'apropie de boier și-î șoptește:

— Ia, te uită 'n urmă, boierule!

Un cîrd de oameni venea din spre Obaia.

Cămășile lor albe, de serbătoare, li se puteau desluși de-a binele.

— S'a ridicat Obaia toată! șopti iar Ion.

Acum înțelegea Mîndrea rostul aceluî băiat ce venise cu Neculai. El dăduse de știre Obăienilor. Aceștia veniau mai în fugă, mai la pas. Toți aveau ciomege 'n mîini. Cînd au venit la vre-o două-zeci de pași în urma cirezii, au tăcut de-odată. Apoi, unul răsări 'n calea văcarului:

— Da 'ncotro, măi neică Jîgileo?

Văcarul întoarse capul spre boier.

Vitele începură a se răsleti. Pindarii se strînseră lîngă Mîndrea.

— Măi, ce vreți voi? întrebă acesta pe Obăieni.

— De ce ne ieși vitele? răspunse unul din grămadă, întrebînd.

— Să le număr.

— Da de ce nu le numărî pe cîmp ca pîn'acum?

— Fiind-că nu vrea! —
 — Nici noi nu vrem să ne duci vitele la curte. Ce? 'I colea curtea?
 — Păi par'că-i cum vreți voi?
 — Abateți vitele 'ndărăt, măi! strigă un Obăian. Vitele se 'mprăștiară prin griu. Mîndrea dădu pintenii calului și porni spre Rumîni, sfircuind din fugă vreo doi-trei. Dar oamenii lăsară vitele și se strinseră repede în jurul lui. Pîndarii goniau vitele afară din tarlale, căsnindu-se să le ție pe drumul îngust dintre ele.

Unul din ei dădu peste vre-o trei Obăieni cari 'i apucară calul de friu. Un țaran dădu să pue mîna pe dîrlogii calului lui Mîndrea, dar acesta 'l arse nemilos cu harapnicul. Cercul de oameni se strîngea din ce în ce mai mult și boierul vedea bine că de l'or inghesui, nu scapă neciomăgit.

Deodată cercul de lume se rupe chiar în fața lui Mîndrea și din el răsare un Rumîn voinic, cam întunecat la față.

— Ce-i, boierule, ce-i?

Oamenii se apropiau mereu. Calul lui Mîndrea începu a se neliniști.

— Da' tu care mai ești, mă? întrebă Mîndrea p' cel ce-i sta 'n față.

— Eū sint Iancu Doca.

— Și dacă ești Iancu Doca, ce?

— Ia nimic!.. Da ce ai d-ta cu noi?

Vedea bine Mîndrea ce-i de făcut. Cu glasul domol, întrebă:

— De ce nu sînteți oameni de treabă și vă puneți de pricină?

Atunci răsări și Neculai isprăvnicelul în fața Obăienilor:

— Măi creștinilor lui Dumnezeu, fiți oameni de omenie și lăsați boieru', să și facă numărătoarea.

— S'o fac' aici, s'o fac' aici! răspunseră mai multe glasuri.

Oamenii însă se dădeau încet-încet înapoi. Acelaș gînd îi străbătu pe toți de-odată: «I-e frică boierului, că și-a domolit glasul».

Veniseră cu ciomegele, dar nici unul nu 'ndrăsnise a'l ridica. Dacă însă unul din ei ar fi isbit în boier, ar fi tăbărit și ceilalți pe loc.

Cercul de lume se trăsese 'ndărăt cam de vre-o doi stînjeni. Apoi lumea a început a se 'ngrămădi numai în fața boierului, lăsîndu-i drum la spate. Iancu Doca sta neclintit în fața lui.

«Acum e acum!» gîndi Mîndrea. Cîrni binișor calul spre stînga. Apoi calul, jucă, se dădu înapoi, înspre oameni. Aceștia se traseră și mai îndărăt. Toată lumea credea că boierul vrea să le spuie ceva, dar nu să calul.

— Tu nu te dai îndărăt, nu?

Doca vedea că pe el l-întrebă Mîndrea. Dar n'avu timp să zică nimic, căci boierul înfipse pintenii în burta calului și trecînd pe lingă el, îl trăsni cu codiriștea peste ochi, din fugă.

Obăienii începură a înjura și a'i striga în urmă. Cîți-va mai iuți de picior se luară după el. Dar Mîndrea avea cal bun și durduia pămîntul supt el. Cînd se uită 'napoi, Obăienii erau tot la sfat, în mijlocul drumului prăfuit, pîrînd o pată de zăpadă...

A doua zi islazul Obăiei era pustiu.

Cîna a venit cireada la pascut, pîndarii boierești eșiră în calea ei:

— Măi, neică Jigileo, fă-te 'ndărăt cu vitele că nu le mai primește boierul la ierbărit.

Cireada s'a întors în Obaia. Viteii legați prin curți mugiau, vacile răspundeau din uliță și era un muget necurmat, o jălanie de vite de par'că venise sfîrșitul lumii.

O greșiseră Obăienii. Credeau c'au pus genunchiul și pe Niță Mîndrea,

dar când, auziră seara de întâmplarea cu cireada s'a uitate mirați, înfri-coșați, unii la alții.

— Ce-i de făcut? întrebă unul.

— Să eșim mîine noi cu vitele la islaz și să ciomăgim pîndarii! răspunse Iancu Doca.

Și a doua zi pînă 'n ziua Obăienii începură a sosi cu vitele la iarbă. Pîndarii boierești erau pe islaz și veneau spre ei. Un car cu doi boi se ducea pe semne la moară. Era car boieresc. În scoarțe avea foi de porumb. Argatul mîna boi pe din cea. Carul se opri lîngă puț și argatul dejugă boii să-i adape.

— Da 'ncotro măi? întrebă un Obăian.

— Ia pîn' la moară la Găvanele! răspunse argatul.

În acest timp pîndarii se apropiară de Obăieni.

— Măi, oameni buni, luați-vă vitele 'ndărăt că nu le mai vrea boierul pe moșie.

— Ia vedeți să nu vă rămînă oasele pe-aici, răspunse Iancu Doca.

Pîndarii se puseră de pricină, Obăenii tăbăriră pe ei. Se amestecaseră printre vite.

— Dă-i mă!

Dar iată că de supt foile de porumb din carul boieresc răsăriră de-odată Niță Mindrea cu trei jandarmi și brînci la Obăeni. Puseră mîna pe Iancu și pe alți cîți-va și-i legară burduf. Ceilalți Obăieni se 'mprăștiară ca puii de potărniche. Cei legați fură lungiți la pămînt și bătuți pîn' n'a u mai zis nici cîrc. Apoi fură deslegați.

— Așa! Acum luați-vă vitele de dinnapoi și duceți-le la voi în sat să mănince pămînt. Și să nu mai prind picior de Obăian pe moșie, că vă impușc ca pe cîini! zise Mindrea.

— A treia zi Obăienii erau în pîr la curte 'n Tuțueni. Își luaseră de la poartă căciulile și pălăriile din cap și se apropiau tăcuți, smeriți, pocăiți. Iar Niță Mindrea, zărindu-i pe fereastră, le ieși 'n cale, șoptind bătrînelui:

— S'a u dat pe brazdă Obăienii noștri.

Apoi către ei:

— Ei, ce-i povestea?

— Ce să fie, boierule?!.. Ia rău! Ne mor vitele de foame.

— Cine-i de vină?

— De!

Mindrea a chemat pe primar la curte și a făcut ispașă la fața locului. Stricăciunea făcută grîului în ziua cînd era să se facă numărătorea a fost pusă 'n spinarea Obăienilor, în muncă: s'a 'ncăputat numai din globitul lor douăzeci de pogoane de seceră.

Cînd a venit vremea secerișului, Obăienii asudau pe lanurile Mindreștilor în rînd cu ceilalți locuitori. Niță Mindrea 'i ingenunchiase.

III.

Dăduse Dumnezeu un an bun și se făcuse grîul de pomină: două chile la pogon și pe alocuri săria și peste două chile cu două-trei băniți. Într'o Lună de dimineață batozele au început să urle. Grîul roșu, greș la bob, curgea 'n trăgători și venea la vînturătoare, iar de-acî se făcea vraf pe zăblae curate de unde-l încărcău argații și-l duceau la magaziiile boierești. Mindrea sta mai-numai pe batoze. Coșarii băgau năvalnici la val; erau în capetele goale, cu ochelari de morar la ochi, cu mînecele cămășilor

prinse 'n zăvolniți. Și de-acolo, de sus, supraveghia Niță tot mersul treburilor: rinduiala carelor ce veneau cu dijma, mersul machinei, încărcatul în saci, tirșurile de paie ce se ngrămădiau mai încolo porcoae-porcoae ca niște mușuroae aurii. În trei săptămîni treeratul s'a isprăvit și Niță Mîndrea a pus la ogoare și atunci bătrînul Mîndrea i-a spus, bătîndu-l pe umere:

— Lasă-mă pe mine la ogoare, flăcăule, și tu du-te unde-va de mai răsufflă.

— Mă duc în baltă să 'mî văd averea mea.

— Du-te și în baltă.

— Să iei seama, bătrînule, la plugurile Obăienilor. Pune-le adînc și dă-le brazdă 'ngustă. Să-i calci pe negîndite, că-i prinzi cum saltă plugurile mai în față.

Și cei doi boieri au urmat înțelegerea ce-o puseseră la cale.

Mîndrea era bun-bucuros că se poate repezi în baltă.

Tuțuianca da cu un cap în Dunăre, de la gura Verigii și pînă 'n pri-valul Chirhanalei. Ostrovul Morii din fața Tuțuenilor era tot al Mîndreștilor. O perdea de sălcii și mlaștină și stuf și papură. Acolo băgase Niță Mîndrea o turmă de porci, turma lui, avere debăscăluită de a lui tată-său. Porcii aveau pașă de păscut, noroiu de tăvălit și pește cînd seacău mlaștinile.

În ziua aceea Niță porni de dimineată cu luntrea. În clipela acelea înviorătoare ale luminatului de ziuă, apa părea presărată cu pulbere de pietre nestimate, roșii ca sîngele. Apoi încet-încet pulberea roșie se stîngea, se mohora și apa lua luciri de oțel. Pe alocuri se făceau crețuri mici-mici par'c'ar fi fost niște solzi de argint. Și 'n coastele luntrii cip-ciiău atît de dulce apele ce isbiau! Era un cîntec, un cîntec ușor, par'c'ar fi fost un cîntec de leagăn. Spre Dealurile Dobrogei soarele se ghicia. Apoi o geană roșie răsări 'ntr'un vîrf și crescîu repede, iar după cite-va clipe rotogolul înfocat scăpăra de lumină și de tinerețe. Ai fi zis că răsare pentru întăia-oară. Malul Dunării rămăsese în urmă. Apa fugia la vale. Visla trăgea involburînd apa 'n pilniți mici. Niță se ghidia la averea lui. Cînd a trecut în ostrov, a legat luntrea de o salcie și a dat gură la purcar:

— Măăăi Radule măăă... Uiuuu măă! Glasul răsună pînă 'n adîncul ostrovului, dar purcarul nu răspunse nimic.

Mai chiuu de vre-o două ori. Nimic.

— Mare drăcie! İși zise Mîndrea și porni spre purcăreață.

Cînd a ajuns pe grindul purcăreții, și-a zărit purcarul dormind cu fața 'n sus. S'a apropiat de el încetinel cu gînd să-l prinză dormind și să-l încolțească. Dar cînd a fost numai la doi pași de el, a rămas în loc, împietrit: purcarul era legat la ochi, cu călușu 'n gură, legat fedeleș și de miini și de picioare.

A 'ngenunchiat lingă el și i-a scos călușul din gură și legătoarea de la ochi.

— Ce-i mă?

Purcarul se zvîrcolea să se ridice 'n sus. Mîndrea-i tăia funiile cu care era legat.

— M'a călcat hoții, boierule.

— Ei cum?

— Imi strînsesem de cu seară turma toată 'n purcăreață și făcusem un pui de mămăligă, că eram flămînd nevoie mare. Pă urmă, mă pusei așa 'ntr'o rînă și atîpii.. Dar țîntarii nu-mi dădeau răgaz. Aprinsei niște

gunoii să-î speriiu cu fumul și mă dădui în spatele colibii. M'a furat somnul. Intr'un rînd mă deștept: rarițele erau ca de două sulite pe cer.

Era de cu seară. Mă 'ntorc pe partea aialtă și adorm. Nu știu cît oi fi dormit. Mă deștept iar în guitături de porci. Le dau gură să-î liniștesc. Aș! Ei guitău și se sbăteau par'că dase lupu 'n ei. Puii mina pe bicu și mă scol să mă duc la ei. Cînd m'am ridicat în sus, doi haidamacî sar de după colibă 'n fața mea. Eū, buimac nițel de somn, nu i-am putut desluși deodată bine. Numai ce aud pe unu':

— Dă-î, mă!

Și pin' să mă desmetecesc, m'am și pomenit trăsmit cu ghioaga 'n cap. Am căzut în genunchi ca boul la tăiere. Și haidamacii aū tăbărit pe mine și m'aū legat fedeleș cu călușu 'n gură. Eraū spoți pe obraz cu fulingine și negri ca dracii. Apoi aū pornit la purcăreață, unde i-am auzit alegînd porcii aī mai frumoși. Ciți or fi luat, nu știu. I-or fi pus în luntre și s'or fi lăsat spre Brăila.

Boierul asculta cu luare aminte, uitîndu-se 'naintea lui.

— Da' n'ai cunoscut tu așa de pe glas, dacă-s oameni din partea locului?

— De, boierule, ce să zic? Nu i-am cunoscut.

— Zici că erauī spoți cu funingine pe obraz?

— Ii!

— Atunci sînt de pe la noi.

— Așa mă taie și pe mine cap'.

Se duseră la purcăreață. Șase porci lipsiau.

-- P'ai mai frumoși i-aū luat, boierule, lua-le-ar Dumnezeu mințile!
Grași ca niște mînzați!

Boierul nu zise nimic-nimic. Își îndesă pălăria mai pe ochi și porni singurel prin ostrov.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Căldura începuse a se simți. Jăpșile dormeau acoperite cu foi de plutniță. Pe-alocuri se zăreau nufări ce începeau să se deschidă. Din covorul închis al foilor, florile de apă răsăreau ca niște stele de argint. Cînd și cînd cite-un pește se bătea la adînc. Din sălcii ningeau semințele ușoare, albe, ca niște fulgi de zăpadă. Păpurișul cînta. Printre foile lui verzi, întunecate, drepte, ascuțite pe margini ca un cuțit cu două tăiușuri, se deslușiau pe alocuri mosoare ruginii de sămîntă. Rugii de mure pecingineau marginile potecuței, se acătau de hainele lui Mindrea.

El trecea înaintea, cu minile la spate, cu capul plecat în jos, cu pălăria îndesată pe ochi. Cite-un corcodel se băga afund în jăpșile apropiate, tulburînd liniștea cuprinsului. Scorburile sălcilor bătrîne erau pline de vespere. Fire albe, suptiri se țesuseră de la o tufă la alta și în lumina soarelui piereau une-ori par'că s'ar fi topit de suptiri ce erau. Un partal de rogoz se ivi de-odată 'n calea boierului. Prin el se săltau ici colea flori albastre de lemnie. Mindrea s'a trîntit în el, cu fața 'n sus, cu minile pe după cap, cu pălăria pe față. Toată duhoarea sudorii din căptușala pălăriei îi venea 'n răsufulare. Și-î era cald, par'că ar fi fost în cuptor. Și gîndurile zburau ca albinile 'ntr'o zi frumoasă de vară și iar i se 'ntorceau în suflet, bătînd în poartă cu aceiași întrebare:

— Oare să nu fie Iancu Doca la mijloc?

Și inima lui îi spunea mereu:

— Păi dar cine?

A stat așa culcat în rogoz multă vreme, apoi a pornit spre purcăreață și de-acolo la curte. Numai seara a spus bătrînului întîmplarea cu porcii.

— Eū mi-aș pune capul pe tăietor că Doca mi-a făcut'o.

— De!

Și tocmai prin postul Crăciunului a răsuffat hoția. Se întâmplase o bătaie în Obaia și unul din cei bătuți a strigat către Doca:

— Lasă că te spui eu boierului că i-ai furat porcii.

— Da n'ai fost și tu cu mine? răspuse Doca.

Și din Obaia s'a auzit în Țuțueni și Ion s'a 'nfățișat într'o bună dimineată la boier:

— Boierule, tot Doca a furat porcii.

— De unde știi tu?

Apoi iacă ce fel: și pîndarul i-a spus ce se vorbea prin sat.

Par'că-l luase o apă. A spus să-i puie șeaua pe cal și a plecat turbat la Obaia, brîncî la Doca acasă. Calul îi era numai apă. Nevasta omului bănuia că nu-i bine.

— Un' ți-e bărbatul, femeie?

— S'a dus să 'ncarce niște ciocani de la tîrlele Măgurenilor.

Vînt spre tîrle!

Dar după o goană de cal și-a mai domolit mersul. Un cărauș îi eși în cale:

— Măi creștine, măi sînt ciocani mulți la tîrle?

— Sînt boierule.

— N'ai văzut carele mele pe-acolo? Le-am trimis de-azi dimineață....

— Nu era nimeria, boierule.

— Nimeni, nimeni?

— Nicî picior de om strein.

A cîrmit calu 'n loc și s'a 'ntors înapoi. Capu-i dogoria. Cît gonia de tare și i-se părea că nu mai ajunge în Obaia. Lumea începu a se zări pe la vrămiți. A intrat călare în oborul lui Doca. Nevasta ăștuia i-a eșit iar înaintea. Mîndrea a 'ncins'o în biciu:

— Să'mi spui unde-i bărbat-tău, putoare, că daū cu calul peste tine.

Femeia s'a făcut ca de ciară și n'a mai scos nici un cuvînt. Dar după cite-va clipe i-a venit nițică inimă:

— Ia vino 'ncoa, Iancule, că nu-ș ce-are boerul cu tine.

Doca eși la iveală țînînd într'o mină un topor și 'ntr'alta un lățișor de brad. Ai fi zis că tocmai cioplea ceva și s'a uitat cu toporu 'n mină.

Cînd l-a văzut, Mîndrea s'a repezit spre el:

— Ah! Hoțule, mă furași, ha!

Și ridică codriștea bicicluului să pocnească.

Dar Doca sta neclintit în fața lui. Lățișorul îi scăpase din mîna stîngă.

— Să nu dai boierule, că se face moarte de om. Eu nu ți-am furat nimic.

— Așa!?... Încă vrei să mă și sperii?

Și repezînd harapnicul spre el, îl arse ca fulgerul peste ochi.

— Na, puț de năpîrcă!

Omul a prins toporul cu amîndouă mîinile și a dat să isbească. Dar Mîndrea îl apucase repede de mijloc pe supt brațe și ridicîndu-l în sus, începu a-l supune. Toporul căzu jos. Cei doi oameni erau acum strînși piept la piept. Lumea începuse a intra în oborul lui Doca. Nicî un om însă nu s'apropia.

Doca se opintia să salte de la pămînt pe Mîndrea. Dar acesta par'că era de plumb. Mîinile lui se încleștaseră pe dinapoia dușmanului și îl strîngeau. Incheieturile pîrîiau. Și punînd apoi toată puterea 'n piept, s'a lăsat peste Doca, indoindu-i mijlocul. Ai fi zis că vrea să-l frîngă cum frîngi un pom suptîre. Dușmanul se făcuse roșu ca rațul la față și ochii i se măriaū.

— Săriți lume că'l omoară! țipă femeia lui.

Dar lumea nu se mișcă.

În cele din urmă Doca se îndoi, șovăi și căzu la pământ. Mîndrea 'i puse mîinile 'n gît.

— Să sări la mine hoțomane, hai?

Îi pierise mînia ce o avea pe el pentru hoția făcută. Îl avea supt genuchiul lui, pe el, pe Doca, bătașul satului. Să-l omoare? La ce? Îi trecuse necazul. Să-l ție supt genuchiu vre-o cit-va timp, apoi să-l încingă 'n biciu și să-l facă scăpat...

— Ah!...

Și Mîndrea căzu pe spatè străpuns de cuțitul lui Doca. Hoțul se folosise de cele cîte-va clipe și îl înjunghia pe dedesupt. Apoi se sculă, aruncă peste casă cuțitul și o luă la fugă. Nici unul n'a sărit după el, atît erau de zăpăciți...

Seara un car intra în curtea boerească. Pe dușumelele carului era întins Mîndrea cu fața 'n sus, cu mîinile pe piept. Pinzătura albă cu care era acoperit, era pătată de sînge. Boierul bătrîn, cînd a aflat cum i-a perit flăcăul, a nceput să-și smulgă părul din cap și a urla prin curte:

— Mi l'ați mîncat fript, hoților!

Iar la două luni a murit și el, și neamul Mîndreștilor se stinse.

C. SANDU-ALDEA.

CUGETĂRI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Maî înțelept te-ai face cu gîndurile ce zboară într'un singur loc decît cu vorbele ce răsună în toată lumea.

*

De multe ori acele gînduri zboară ca vorba, care sînt mai ușoare.

*

În adîncul tăcut al sufletului zace aurul. Cine-l are, nu țî-l dă fiindcă ai trecut pe lîngă dînsul.

*

Unde-și țin oamenii răi gîndurile bune care au murit?

*

Viața nu e bună, nici rea, e *ceia ce este*.

*

Scrisul tău să fie ca rășina ce curge din brad: viață revărsată.

*

Un om care e solemn *pentru sine* e totdeauna caraghios.

*

Respectați părul alb! De multe ori e ca și cum ai zice: respectați părul roșu.

SONET

*Innalță, suflete, priviri senine
 Și 'n veci, cât ești al tău, fii plin de viață,
 Scăldat ca 'ntr'o eternă dimineață!
 Fii trează, mereu, la tot ce se cuvine...*

*Ades, în jurul tău — noroi și ceață
 Și feluri de săgeți țintesc spre tine...
 Tu nici privești. Să-ți fie 'n veci streine!
 Te urcă sus, în lumea ta măreață :*

*Sint plaiuri verzi, lumină, virtuți străbune,
 Dureri și bucurii nemaivisate;
 În tine-î tot... Cunoaște-te minune !*

*Flutind mai sus de-a lumii răutate,
 Știind ce-alegi, ce sameni — pătrunzi Firea
 Și ești tot mai vecin cu fericirea !*

CCO Cluj / Central University Library Cluj

I. NECULAU.

CRONICA

Noul volum de nuvele al d-lui M. Sadoveanu, începe printr'o lungă povestire intitulată «Crișma lui Moș-Precu», care dă și numele cărții. E icoana vieții într'un sat din Moldova-de-sus, unde sînt preoți de modă veche, cari unesc cu darul lor sfînt pe acel profan al beției și fac la petrecere cîte năzbutii toate, ce pot fi judecate însă și ca fără-de-legi, unde sînt apoi dascăli maniaci și notari ușurateci și gospodari cari 'și pierd rostul cu aceeași băutură ce coboară așa de jos pe preot, unde sînt flăcăi mîndri furați adesea de dragoste și fete vesele, bucuroase de glumă și babe rele care n'aū odihna pînă nu îndușmănesc și nu încurcă și, în sfîrșit, femeii nenorocite a căror viață e un lung chin în ploaia ocărilor și bătăilor. D. Sadoveanu dă un nume și fapte fiecăruia din aceste tipuri care-și păstrează de la un capăt pînă la altul firea lor deosebită. El n'a vrut să descoarie o întîmplare, să schițeze o glumă sau să desfășure o tragedie. Cu descrieri ale naturii, cu multe șăgi și cu cîte un tablou dramatic, autorul țese, cîm am spus, viața satului. Sînt capitole desăvîrșite în această lucrare și rămii uimit de bogăția amintirilor precise pe care tînărul scriitor le are asupra orî-cărei părți din viața de la țară: vorbește de mōară și de iaz așa, încît, după această singură dovadă, un al doilea moș Neculai Zadoina morarul și l-ar lua tovarăș!

Urmează cite-va schițe, mai vechi și mai noi, în care se vedește iarăși observație, închipuire și stilul sănătos, cumpătat, poporan.

Cu acest volum se mîntuie un an de literatură romînească, ce s'ar putea numi după acela dintre scriitorii care s'a ridicat în cuprinsul lui, printr'o bogăție de activitate admirabilă, la situația de cel mai cetit și iubit dintre nuvelisti de astăzi, — «anul lui Sadoveanu».

* * *

În «Tribuna» din Arad, s'a tipărit un foarte frumos articol, intitulat «Un tip», în care se osîndește cu asprime sufletul acelei părți din boierimea noastră care se oglindește, cu o cruzime naivă, în testamentul răposatului colonel Roznovanu, fost președinte al Cămerei romîne. Se știe că acest colaborator al Rusetștilor moldoveni a lăsat averea sa bisericei-mausoleu din Roznov care e pusă supt ocrotirea Țarului și în care Țarul și tot neamul împărătesc al Rusiei trebuie să fie pomeniți în locul care se păstrează în ori-ce țară din lume (afară de a noastră, căci se zice că la Chilia-Veche și în minăstirile rusești din Dobrogea, tot Țarul e pomenit la leturghie) — *suveranului*. Pe cînd Regele Carol onora prin trimiterea unei coroane pe acest ofițer înalt al armatei sale, pe acest demitar mare al Statului, se afla ofensa unui astfel de testament. Cum e presa noastră din România, dar s'a făcut o liniște mai plină de muștrare de cît cel mai fulgerător articol! Din partea lui, Statul nu-și va fi uitat drepturile de care în starea de astăzi nimeni nu se mai poate atinge. Iar Romîni de peste hotare aduc expresia sentimentelor lor în acest articol al «Tribunei».

N. IORGA.

* * *

În cele mai triste împrejurări, la un ospiciu, precum s'a stins și viața cîntărețului nemuritor al eternității «Luceafărului», — a murit a doua zi de Crăciun tînărul scriitor I. Constantinescu-Stans, bine cunoscut cercurilor noastre literare ca un sprijinitor foarte călduros al mișcărilor culturale și al scriitorilor înșiși. Stăpînind o avere frumoasă, avînd o cultură îngrijită și mult gust artistic, fiind apoi însuflețit de o generositate din cele mai curate și de un avînt tineresc totdeauna proaspăt, Constantinescu-Stans are meritul de a fi întemeiat revistele *Floare Albastră* și *Curierul literar* și de a fi strîns în jurul lui, cu sprijin real și cu vorbe calde, pe cei mai buni scriitori tineri. El însuși a publicat duioase versuri, schițe și nuvele, deși talentul său era mai mult organizatoric decît productiv literaricește. În vremea din urmă, o boală crudă îi săpase fără îndurare temeliiile minții și ale sufletului. Astă vară, cînd l'am căutat în ospiciul Mărcuța, l-am găsit abătut, lipsit de conștiința limpede a situației sale desnădăjduite. În chipul său alb și frumos, în ochii săi mari albaștri, în trupul său tînăr și viguros încă, se zăria, totuși, licărind de pe atunci încă triumful morții. Astăzi a mai rămas doar amintirea scumpă pe urma prietenului de odinioară al scriitorilor noștri de acum. Sc.